

**КОМОРА ЗДРАВСТВЕНИХ
УСТАНОВА СРБИЈЕ**
БЕОГРАД, Хајдук Вељков венац 4-6
Тел.: 011/3622-523, 3622-524
Број: 594/23
Датум: 13.10.2023.

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Немањина 11
Београд

**МИНИСТАРСТВО ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И
ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ**

Бирчанинова 6
Београд

МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

Кнеза Милоша 20
Београд

МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА

Немањина 22 – 26
Београд

**ПРЕДМЕТ: Проблем злоупотребе права на слободан приступ
информацијама од јавног значаја**

Поштовани,

Оглашавамо се у име здравствених установа чије интересе као удружење односно као Комора здравствених установа Србије (у даљем тексту: Комора) сагласно одредбама важећег Закона о здравственој заштити и Статута Коморе заступамо.

Обраћамо Вам се ради решавања актуелног проблема који тренутно погађа већи број здравствених установа, а манифестује се у бројним захтевима често истих физичких лица за приступ информацијама од јавног значаја упућеним здравственим установама.

Тражене информације се углавном налазе у великом броју докумената чија укупна обимност понекад прелази 1000 страна, па их је због бројности, али и због садржине коју сачињавају посебне врсте података о личности чије је строго чување прописано одредбама Закона о заштити података о личности, Закона о правима пацијената и Закона о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства, те их је из тог разлога неретко немогуће доставити тражиоцима информација.

С друге стране на мети ових тражилаца информација су пре свега мањи домови здравља који не располажу потребним кадровским, техничким, а ни материјалним ресурсима за поступање по поднетим захтевима, па тако не могу у прописаном року доставити тражене информације услед чега их адвокати тражилаца информација затрпавају жалбама због „ћутања администрације“ на основу којих бивају кажњени новчаним казнама и принуђени да сnose трошкове жалбеног поступка. Све наведено знатно отежава, а понекад и блокира рад мањих здравствених установа будући да су здравствени радници, поред административног особља у установама, принуђени да учествују у проналажењу, издвајању и сортирању тражених информација, извлачењу података из различитих електронских евиденција, налажењу, умножавању и дистрибуцији докумената што свакако утиче на квалитет пружања здравствених услуга пацијентима у тим установама. Такође и додатно ангажовање запослених на обављању наведених послова изискује трошење више новчаних средстава за плаћање њиховог прековременог рада, док новчане казне због нестизања да се поступи по захтевима тражилаца информација у предвиђеном року и сношење трошкова адвокатског заступања тражилаца информација у ожалбеном поступку могу озбиљно угрозити пословање здравствених установа и изазвати блокаду њихових рачуна.

Злонамерно понашање поменутих тражилаца информација од јавног значаја очитује се у отежавању пријема захтеваних информација на тај начин што избегавају да благовремено приме одговоре (копије докумената) које им здравствене установе достављају на њихове захтеве како би установе увукли у жалбени поступак због „ћутања управе“ и тако остварили своје лукративне интересе за прибављањем имовинске користи од наплате трошкова поступака исплаћених на терет средстава здравствених установа. Околност да, према Закону о општем управном поступку, благовремено достављање докумената подразумева потврду о пријему мејла или потврду о пријему пошиљке (уколико је она послата поштом) омогућује злонамерним тражиоцима да се праве да нису примили документ преко електронске поште јер не достављају потврду о пријему мејла или намерно избегавају пријем пошиљке односно њено преузимање на пошти све док не истекне прописани рок након ког се може уложити жалба због „ћутања администрације“.

Такође је и последња измена Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Сл. гласник РС“, бр. 105/2021) знатно допринела тешкој ситуацији у којој су се нашле здравствене установе с обзиром да је тада укинут институт злоупотребе права на слободан приступ информацијама од јавног значаја који је у извесној мери штитио органе власти од злонамерних тражилаца информација уколико је њихово тражење неразумно, често, када се понавља захтев са истим или већ добијеним информацијама или се тражи превелики број информација.

На крају, треба поменути и промену става Управног суда утврђену доношењем Закључка на 105. седници свих судија Управног суда одржаној 21. јуна 2022. године на којој је заузет правни став да жалиоцима припада право на накнаду трошкова за заступање у поступку по жалби пред Повереником за информације од јавног значаја и заштиту података о личности када се утврди да је жалба основана. Ово је у извесној мери допринело порасту броја злоупотреба права на слободан приступ информацијама од јавног значаја како у првостепеном поступку пред здравственим установама, тако и у жалбеном поступку пред Повереником.

У циљу разрешења овог комплексног проблема и уштеде значајних буџетских средстава скрећемо пажњу на потребу за прецизнијом формулацијом појединих правних норми и института из области слободног приступа информацијама од јавног значаја.

1. Институт злоупотребе права на приступ информацијама од јавног значаја

Потребно је у Закон о слободном присуству информацијама од јавног значаја вратити институт злоупотребе права на слободан приступ информацијама како би се заштитило само право на приступ информацијама од јавног значаја које се сада у већем броју случајева злоупотребљава од стране појединих физичких лица ради стицања материјалне користи. Ово би сасвим сигурно одвратило барем један део злонамерних тражилаца информација од нечасне намере и олакшало тежак положај у ком се тренутно налазе здравствене установе. Страх од злоупотребе овог института због могућег избегавања органа власти да савесним тражиоцима информација доставе исте је неоправдан будући да би Повереник као другостепени орган могао адекватно реаговати у сваком случају када се органи власти буду неоправдано позвали на овај институт.

2. Трошкови заступања у жалбеном поступку

Стицање материјалне користи по основу наплате трошкова за заступање по жалби у случају када се утврди да је жалба основана - без сумње је главни мотив за злоупотребу права на приступ информацијама од јавног значаја. Према подацима Повереника (Допис Повереника Влади Републике Србије број 073-17-1675/2023-03 од 20.4.2023. године), након што је Управни суд променио дотадашњи став и почео да признаје право жалиоцима на накнаду трошкова у поступку по жалби (када Повереник утврди да је жалба основана) број жалби по основу повреде права на слободан приступ информацијама од јавног значаја повећан је са 3187 (од 22.6 до 31.12 2021. године) на 7543 (у истом периоду следеће године),

3. Могућност да Врховни суд преиспита правоснажне одлуке Управног суда у споровима који се тичу информација од јавног значаја

Укључивање Врховног суда на описани начин било би свакако у складу са стандардима Европског суда за људска права, Осим тога, Повереник би на овај начин, као тужени орган могао да тражи преиспитивање става Управног суда у погледу трошкова по жалби пред највишим судом у земљи.

4. Прецизно регулисање поступка доставе докумената (одговора на захтев) у процедури приступа информацијама од јавног значаја на начин који онемогућава праксу злонамерних тражилаца информација да избегавају пријем одговора, у намери да у следећем кораку доказују „хутање администрације“. Дакле, потребно је прописати процедуру достављања одговора на захтев која би спречила поменуте злоупотребе тражилаца информација и тачно регулисала начин рачунања рокова који је тренутно споран због различитих тумачења у погледу тренутка када се сматра да је одговор органа јавне власти дат тражиоцу информација (да ли у моменту кад акт напушта писарницу органа или у тренутку пријема документа од стране тражиоца информација).

Како би био спречен даљи пораст злоупотребе права на информације од јавног значаја, омогућен нормалан рад здравствених установа и примена Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја у складу са изворном сврхом тог Закона ради обезбеђивања права јавности да зна, молимо Вас да са своје стране и у оквиру сопствених могућности утичете на системско и свеобухватно решавање проблема на који смо указали.

**ЗА УПРАВНИ ОДБОР КОМОРЕ
ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА
КОМОРЕ ЗДРАВСТВЕНИХ УСТАНОВА СРБИЈЕ**

проф. др Георгиос Константиnidис

